

Kristina Rickevičiūtė

LAZDININKŲ PLOKŠTINIO KAPINYNŲ TYRINĖJIMAI

1982 m. KVIM toliau tyrė Lazdininkų (Kretingos raj.) kapinyną (žr.: ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 72-75; ATL 1980-1981 metais. V., 1982, p. 59-62). Centrinėje kapinyno dalyje atidengė 250 m² plotą, aptiko 26 nesudegintų mirusiųjų kapus ir surinko apie 125 dirbinius. Griaučiai visai sunykę, ir tik pagal išlikusius dirbinius galima spręsti, kad 14 kapų palaidoti vyrai, 4 - moterys, o likusiųjų 8 lytis nenustatyta.

Kapų duobės keturkampės, apvaliais kampais, nuo 197x56 cm iki 270x68 cm dydžio. Mirusieji aptikti 34-72 cm gylyje po vieną, aukštelninkai, galva į ŠV, tik vienas kape Nr. 118 palaidotas PR kryptimi.

Visuose kapuose rasta įkapių: darbo įrankių, papuošalų, buityje naudotų daiktų, žirgo aprangos reikmenų.

Iš darbo įrankių gausiausia peilių. Su jais palaidoti 9 vyrai ir viena moteris (k. 105). Dalgių rasta 6 kapuose, galastuvų taip pat 6 vyrų kapuose, įmovinis kirvis - tik pačiame turtingiausiame kape Nr. 116.

Moterų kapuose (k. 105, 115, 121) rasta po ylą. Verpstukų tėra du (k. 110, 115). Jie - cilindro formos, gintariniai. Trylikoje vyrų ir moterų kapų rasti miniatiūriniai puodečiai.

Ginklų rasta daug daugiau. Gausiausiai - įmovinių ietigalių: 12. Visi ietigaliai rasti po vieną kairėje mirusiojo galvos pusėje, tik kape Nr. 103 mirusysis palaidotas su 3 ietigaliais.

Su kalavijais palaidoti 5 mirusieji (k. 101, 116, 117, 124, 125). Vienaasmeniai 55-70 cm ilgio kalavijai rasti prie kairiojo mirusiojo šono, tik kape Nr. 117 kalavijas padėtas įstrižai miru-

slojo krūtinės. Kapuose Nr. 117 ir 124 rasti kalavijai su geležiniais makščių apkalais. Vienos makštys puoštos žalvariniais apkaustėliais.

Prie vyrų aprangos buvo diržai, iš kurių likę tik sagtys ir apkalai. Rastos 5 sagtelės: kape Nr. 117 - 2, o Nr. 116, 119, 125 - po vieną. Keliuose kapuose aptikta žalvarinių apkalų.

Iš žirgo aprangos reikmenų 6 mirusiųjų galvūgaliuose aptikti dvinariai žaslai (k. 101, 103, 113, 116, 117, 123).

Papuošalai labai sunykę. Vyrų kapuose Nr. 116 ir 117 rastos dvi sidabrinės antkalės tordiruotu lankeliu su kabliuku ir kilpele galuose, o moters kape Nr. 105 - kaklo apvara iš gintarinių karolių ir žalvarinių įvijų. Iš krūtinės papuošalų paminėtinos segės. Jų rasta 10 (iš jų 8 vyrų ir 2 moterų kapuose). Lankinėm gyvulinėm segėm papuošti mirusieji kapuose Nr. 116 ir 119, o lankinėm laiptelinėm kapuose Nr. 109, 118, 125. Vienintelė lankinė ilgakoję segė aptikta vyro kape Nr. 117. Kituose kapuose telikę lankinių segių fragmentai. Pažymėtini moterų kapuose Nr. 105 ir 121 rasti dideli apskriti kabučiai, dengti sidabro plokštele ir puošti 5 mėlyno stiklo akutėm. Dvi apyrankės platėjančiais galais rastos moters kape Nr. 105. Žiedų rasta tik keliuose kapuose: moters kape Nr. 105 - du įvijiniai žiedai, o vyrų kapuose Nr. 107, 116 - po vieną. Minėti karoliai rasti vyrų kapuose Nr. 107, 116, o kapuose Nr. 103, 109 - gintariniai.

Keli kapai išsiskiria ypatingai puošniom įkapėm. Pats turtingiausias vyro kapas Nr. 116. Mirusysis palaidotas su geležiniu vienaasmeniu kalaviju, įmoviniu ietigaliu, įmoviniu kirviu, dalgiu, peiliu, dvinariais žaslais, akmeniniu galastuvu ir moliniu puodėliu. Papuoštas sidabrine antkakle tordiruotų lankeliu su kabliuku ir kilpele galuose, dviem puošniom, gražiai ornamentuo-

tom žalvarinėm lankinėm gyvulinėm segėm, žalvariniu įvijiniu žiedu, žalvarine sagtele. Be to, kape rasta dar žalvarinės lankinės segės buoželių.

Retos puošnios įkapės aptiktos ir moters kape Nr. 105. Mirusiajai į kapą buvo įdėta geležinė yla, molinis puodelis, iš kurio telikusios šukės. Jos kaklą puošė apvara iš gintaro karoliukų ir žalvarinių įvijelių, žalvarinis pusovalės formos kabutis, o krūtinę - žalvarinis smeigtas, kurio išlikusi tik adata. Ant rankų uždėta po žalvarinę apyrankę, žalvarinis įvijinis žiedas. Prie juosmens prikabintas žalvarinis apskritas kabutis, dengtas sidabro plokštele ir puoštas 5 mėlyno stiklo akutėm.

Ištirtoji kapinyno dalis datuotina VII a. pab. - VIII a.

Kristina Rickevičiūtė

ŠULAIČIŲ PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Kapinynas yra Kėdainių rajone, 0,1 km į R nuo kairiojo Šušvės kranto ir apie 2 km į P nuo kelio Krakės-Pašušvys. Tai nedidelė 78x73 cm dydžio kalvelė, vietinių gyventojų vadinama "Kapine". Iki 1978 m. ant jos stovėjo sodyba. Melioruojant sodybą nugriovė. Kalvelė buvo ariama. Prieš porą metų kalvelėje pradėjus kasti žvyrą, rasta žmonių ir žirgų kaulų, įvairių dirbinių: VI a. žalvarinė ilgakojė segė, siauraašmenis kirvis, XIV-XVI a. žalvarinių apskritų segių. Pagrindinė kapinyno dalis sunaikinta, nes kalvelės V ir R dalyje iškastos dvi žvyrdubės. Išliko tik centre pailgas Š-P kryptimi besitęsiantis kapinyno ruoželis bei kalvelės pakraščiai.

Kapinynas anksčiau nebuvo žinomas ir į archeologinių paminklų sąrašą neįtrauktas.